En bokanmälan

Av professor Anders Hagstedt

Welinder's beskattning av inkomst och förmögenhet Sven-Olof Lodin, Gustaf Lindencrona, Peter Melz, Christer Silfverberg del I och II Studentlitteratur 1984.

Professor Carsten Welinder avled under 1982. Carsten Welinder i Lund var en flitig författare av såväl vetenskapliga verk som läroböcker. Under 1970 utkom första upplagan av läroboken ''Beskattning av inkomst och förmögenhet.'' Detta var den första heltäckande läroboken avsedd för studier på universitetsnivå. Boken har sedan dess utkommit i 8 upplagor fram till hans död. Fyra akademiska lärare professorerna Sven Olof Lodin — huvudredaktör — och Gustaf Lindencrona samt universitetslektorerna Peter Meltz och Christer Silfverberg har påtagit sig den inte helt lätta uppgiften att föra verket vidare i form av en ny upplaga som avsikten var från början. Det visade sig emellertid att bokens ursprungliga struktur inte passade emellertid att bokens ursprungliga struktur inte passade för det förändrade skattesystem som vuxit fram under den långa tid som gått sedan den första upplagan. På grund härav har man nu framlagt en i huvudsak helt ny bok men med samma inriktning och ambitioner som Carsten Welinders bok. Redan här kan sägas att författarnas strävan har lyckats utomordentligt väl. Boken som är totalt 700 sidor strävar i första hand efter att återge de grundläggande principer som skattesystemet bygger på. Detta har dock inte hindrat att böckerna också innehåller en rad rättsfall och praktiska tips som gör boken till en alldeles utmärkt handbok för de som sysslar med kvalificerade skattefrågor. Det är en mycket imponerande arbetsprestation som utförts av författarna när man under så kort tid kunnat prestera ett fullödigt verk av denna storlek och på denna nivå.

Det är klart att en bok som på 700 sidor analyserar och kritiserar det gällande skattesystemet inbjuder till en diskussion på många punkter. På sidan 47 behandlar författarna RSV Fb Dt 1983:6 där lånetransaktion med förskottsränta uppgående till ca 90 % av lånebeloppet ansågs utgöra skentransaktion. Författarna uttalar att ''Slutet förutsätter att det är överenskommet mellan parterna att återbetalningar 90% av kapitalbeloppet ej skulle ske. Annars är benämningen skentransaktion ej adekvat.'' Det finns skäl understryka att en skentransaktion skattemässigt blott föreligger då transaktionen civilrättsligt är angripbar. RSV som är medveten om att i många av dessa fall med femårsräntor föreligger det bindande skuldebrev till fulla belopp, vilka ofta överlåtits till tredje man varför det kan antas att återbetalning av hela kapitalbeloppet kommer att ske. Man har därför i anvisningarna RSV Dt 1983:12 uttalat

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:27

om att en skattskyldig lånar 100 och betalar 5 års ränta i förskott med 90 så är den verkliga ekonomiska innebörden att gäldenären blott lånat 10 kr. Därför erhålles inte något ränteavdrag det år då lånet upptas. Om gäldenären i framtiden återbetalar mer än denna skuld på 10 kr anses det överskjutande utgöra en ränta i efterskott för vilken gäldenären får avdrag då den betalas. Den verkliga ekonomiska innebörden skulle således enligt RSV kunna bli att gäldenären lånar 10 kr i 5 år och betalar 90 kr i ränta för detta lån. Den verkliga ekonomiska innebörden skulle med andra ord vara att gäldenären betalar en ränta som ligger långt över vad som utgör ockerränta!

På sid 75 i uppgift 2 diskuteras om vinster på kortspel bör beskattas. I RÅ 1947 s 589 beskattades en skattskyldig för vinst genom kortspel , vadslagning och totalisatorspel. Författarna menar att ur såväl legalistik som rättspolitisk synpunkt bör vinster på kortspel o dyl. vara skattefria.

Inte minst då det gäller vadslagning är det svårt att göra en beskattning effektiv. Om beskattning skulle kunna ske skulle det vara fråga om i sådana situationer då spelverksamheten har sådan omfattning att den kan hänföras till inkomst av rörelse. Eventuellt kommer frågeställningen upp till prövning hos skattedomstolarna enligt uttalanden från vederbörande taxeringsintendent beträffande två jordbrukare i vadslagning. Den ena jordbrukaren deltog i Vasaloppet och slog vad med den andre jordbrukaren om en ko att han skulle klara av att ta sig i mål. Beträffande den jordbrukare som förlorade och betalade med en ko är det uppenbart att denna betalning utgör skattepliktigt uttag av varulager. Beträffande vinnaren kan man knappast göra gällande att han kan beskattas därför att fullgörande av Vasaloppet utgjorde en prestation för vilken vinsten skulle utgöra arvode. Eftersom det var fråga om ett vad där vederbörande skulle bli tvungen att betala en ko om han inte fullföljde får man anse att spelmomentet tar över karaktären av utförd prestation. På grund härav skulle vinnaren blott kunna beskattas i den mån att skattedomstolarna i strid med författarnas uttalande fortfarande anser att vinst på kortspel, vadslagning m m utgör skattepliktig intäkt även i de fall omfattningen är så liten att det inte utgör inkomst av rörelse.

På sidan 119 diskuterar författarna kontantprincipens tillämpning beträffande en obligation i det fall obligationsinnehavaren avyttrar en kupong med upplupen ränta. Författarna uttalar här att ”Köparen skall beskattas för kupongen när den kan inlösas. För den upplupna räntan torde han enligt kontantprincipen som kommer till uttryck i 39 § anvisningarna punkten 2 KL få avdrag det år han betalt den till säljaren. Frågan är dock tvistig.” Det kan här noteras att i RSV:s handledning för taxering uttalas att avdrag medges för den erlagda räntan först då förvärvaren lyfter räntan på kupongen år 2. Detta saknar dock helt stöd i lagstiftningen. Om kupongförsäljningen beskattades som realisationsvinst vore det kanske riktigt att medge avdrag för den betalda upplupna räntan först då kupongräntan lyfts år 2 och då som en anskaffnings-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:27

kostnad. Emellertid beskattas försäljningen som inkomst av kapital där en oinskränkt kontantprincip gäller i detta sammanhang vilket innebär att det betalda beloppet alltid skall dras av det år då betalningen skett alltså år 1. Det förhållandet att det i detta fall utgör betalning av ränta på annans skuld påverkar inte detta förhållande att den oinskränkta kontantprincipen gäller. Detta framgår numera av RR:s två domar den 27 december 1983, se SN 1983 s 169.

På sidan 129 diskuterar författarna definitionen av rörelsebegreppet. Man framhåller här att självtjänster inte utgör någon rörelseverksamhet och hänvisar till RÅ 1981 1:4 där fysisk persons aktieförsäljning beskattades som inkomst från tillfällig förvärvsverksamhet. I detta sammanhang borde kanske författarna ha framhållit att aktiebolag som ägnar sig åt precis samma typ av verksamhet som den fysiska personen gjorde i 1981 års avgörande likväl anses bedriva rörelseverksamhet fast i princip det även här blott rört sig om självtjänster. I detta sammanhang har således rörelsedefinitionen olika innehåll beroende på subjektets karaktär.

På sidan 250 redovisas vissa fall som är att jämställa med avyttring vid realisationsvinstbeskattning. Författarna uttalar där att med avyttring förstås försäljning, byte eller därmed jämförlig överlåtelse av onerös karaktär. ”I rättspraxis har däremot utdelning och utskiftning av egendom från aktiebolag inte föranlett realisationsvinstbeskattning hos aktiebolaget.” Anledningen härtill torde emellertid inte vara att en sådan transaktion inte ansetts utgöra med avyttring jämförbar transaktion. I stället är grunden den att enligt nu gällande rätt kan en skattskyldig — oavsett om det rör sig om fysisk person eller bolag — inte bli beskattat för förtäckt realisationsvinst om han tar ut tillgångar under marknadsvärdet, till skillnad från då man till underpris tar ut tillgångar som vid en avyttring beskattas som intäkt av rörelse.

På sidan 261 redogörs för förutsättningarna för uppskov med beskattningen vid försäljning av en schablontaxerad villa. Det framgår inte uttryckligen av framställningen att blott onerösa förvärv godtas beträffande ersättningsfastigheten. Vidare borde man kanske omnämnt att i praxis har två makar behandlats som fristående skattskyldiga när man skulle bedöma vem som återanskaffat ersättningsfastighet. Om således mannen äger den ursprungliga fastigheten medan hustrun förvärvar den nya kan inte något uppskov komma ifråga.

Inte någonstans under redogörelsen för realisationsvinstbeskattning eller gränsdragning mellan olika förvärvskällor diskuterades såvitt jag kan finna frågeställningen i vilken omfattning räntekostnader kan dras av under 36 § KL som anskaffningskostnad mot realisationsvinst enligt 35 §. För de skattskyldiga som drabbas av de nya begränsningarna i underskottsavdragen skulle det kunna vara förmånligt med att dra räntan på upplånade kapitalet för förvärv av en tillgång mot realisationsvinsten då tillgången säljs eftersom kost-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:27

nad och intäkt i så fall tillhör samma förvärvskälla och därmed inte drabbas av de nya begränsningarna. Häremot står dock i så fall för alla skattskyldiga vissa nackdelar. En räntekostnad som dras av under inkomst av kapital är avdragsgill till sitt fulla belopp, medan en räntekostnad som dras av under 36 § råkar som regel ut för avtrappning av värdet. Om man t ex förvärvat aktier som innehafts mer än två år är samtliga kostnader enligt 36 § bara värda 40 %. För uppfattningen att man skulle kunna kvitta räntekostnaden mot realisationsvinster på detta sätt talar det förhållandet att man i KL 36 § bl a anger att avdrag medges för räntekostnader hänförliga till inkomstslaget. När det gäller inkomst av kapital anges att räntekostnaden är avdragsgill under inkomst av kapital i den mån räntekostnaden inte är hänförlig till annat inkomstslag. Det är således inkomst av kapital och inte tillfällig förvärvsverksamhet som är den subsidära. Mot att man skulle få kvitta räntekostnaden enligt 36 § mot reavinst på de aktier som lånet avser talar å andra sidan det förhållandet att enligt KL 38 § hänförs till intäkt av kapital utdelning på aktier. Eftersom inkomster av aktier skall beskattas som inkomst av kapital kan man hävda att alla räntekostnaderna på upptagna lån avseende aktier ska vara avdragsgilla under inkomst av kapital. Beträffande den typ av tillgångar som inte uttryckligen hänförs till ett visst inkomstslag d v s andra tillgångar än aktier och fastigheter kan det vara svårare att med den nuvarande lydelsen i KL 36 § att förvägra de skattskyldiga avdrag för räntekostnad på lån mot realisationsvinsten via försäljning. Om man t ex antar att en skattskyldig köper en segelbåt för 1 miljon kr och har en årlig räntekostnad på 150 000 kr blir konsekvensen att dras räntan av under inkomst av kapital är underskottet värt 50 % om han ligger över brytpunkten. Om man i stället kan kvitta räntan mot realisationsvinsten blir detta förmånligt för honom om han säljer båten med reavinsten inom tre år eftersom han då har lägst 75 % beskattning på reavinsten och motsvarande värde på ränteavdrget om det dras jämligt 36 §. Genom att betala räntan i efterskott så att hela räntan erläggs det år båten avyttras kan man tillse att kostnaden uppkommer rätt år. Rättsläget är alltså oklart i vilken omfattning ränta kan dras av enligt KL 36 §.

På sidan 265 behandlas förutsättningarna för tillämpning av schablonregeln vid försäljning av börsaktier. Författarna borde kanske ha diskuterat den skatterättsliga karaktären på OTC-aktier, huruvida man kan anse att sådana är föremål för därmed jämförlig notering.

På sidan 265 behandlar författarna egendomslivräntor. Det hade kanske varit på sin plats att här ange att vid förvärv från en juridisk person är en köpelivränta inte avdragsgill för köparen. Om däremot en fysisk person ingått ett köpelivränteavtal med en säljare och säljaren i framtiden överlåter den återstående köpelivränterätten till ett bolag finns det anledning att se på denna situation på precis samma sätt som då en 15-årig son till mottagaren ärver rätten till de periodiska betalningarna. En 15-årig son är underårig och kan själv

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:27

inte ingå ett livränteavtal med avdragsrätt för köparen. Författaren rekommenderar dock här med rätta att om en gång ett giltigt livränteavtal träffats bör avdragsrätten bibehållas även om livräntan förvärvas av en 15-årig son. Samma synsätt bör tillämpas beträffande överlåtelser av köpelivräntor till juridiska personer. Det vore orimligt om köparens avdragsrätt skulle vara beroende av en sak som man ofta underlåtit att villkora i avtalet. I den mån säljaren flyttat utomlands kan det vara omöjligt för köparen att utröna vem som är slutliga mottagaren av livräntan.

Man påpekar vidare som nackdel med köpelivränta att köparen hamnar i samma skattemässiga situation som säljaren d v s köparen saknar ingångsvärde vid framtida försäljning till den del han betalt med köpelivränta. Här kan dock framhållas att på sikt kan man få ett nytt ingångsvärde vid realisationsvinstbeskattningen. Är det fråga om börsaktier som sålts mot köpelivränta äger förvärvaren vid framtida försäljning tillämpa schablonregeln om aktierna innehafts mer än 2 år. På samma sätt gäller beträffande fastigheterna att 20-årsregeln och arvsfallsregeln kan ge ett ingångsvärde i viss omfattning i framtiden.

På sidan 333 behandlas gåvor från föräldrar till barn av egendom. Det uttalas att dylika gåvor inte medför några fördelar vid realisationsvinstbeskattningen eftersom dessa övertar givarens ingångsvärde. I ett annat avseende kan dock gåvor till barn medföra fördelar vid realisationsvinstbeskattningen nämligen att barnen vid en försäljning av gåva som regel har lägre marginalskatt än föräldrarna. Denna fördel kan i vissa fall vara så stor att — då gåvan säljs i direkt anslutning till då barnen fått den — förfarandet ligger i gränsområdet för skatteflyktsklausulen enligt uttalanden i skatteflyktsbetänkandet SOU 1975:77.

I kapitel 15 behandlas den reformerade inkomstbeskattningen. På sidan 346 uttalas som bakgrund till reformen att de totala underskottsavdragen främst p g a stigande ränteavdrag hade ökat starkt under senare år och uppgick till drygt 25 miljarder kronor vid 1982 års taxering.

Dessa siffror låter höga men i den mån det var fråga om ränteavdrag återstår faktum att inkomsträntorna hos de skattskyldiga långivarna ökar i motsvarande omfattning. Det är bara i den mån långivaren bodde utomlands eller var skattefria subjekt typ stiftelser som avdraget i en deklaration inte motsvaras av inkomsten i en annan. Detta var säkerligen ett försumbart antal. Det blir förlust för samhället om aktiebolag var långivare i större omfattning. Detta medför att avdragen som skett i maximala marginalskatter på 85 % hos aktiebolagen beskattas med maximalt 58 % vid 30 kronors kommunalskatt. I praktiken har den genomsnittsliga skatten för aktiebolagen under årets lopp varit betydligt lägre. Om detta gäller de aktiebolag som lämnat lån i större omfattning till villaköpare är en öppen fråga.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:27

Författarna redovisar utförligt de olika negativa effekterna som uppkom med begränsningen av underskottsavdragen.

Ytterligare en effekt kan här nämnas nämligen att reformen fick klart retroaktiva effekter. Många skattskyldiga litade på villafribrev och dylikt och utgick från att någon begränsning ej skulle ske i framtiden. När så likväl blev fallet är det byte av bostad som tvingats fram av ekonomiska skäl inte så lätt att genomföra då det saknas köpare på marknaden. För att undvika sådana effekter borde reformen blott gjorts tillämplig på förvärv och skuldsättningar som skett efter det att den trätt i kraft.

På sidan 400 och följande diskuterar författarna definitionen av begreppet företagsledare i fåmansföretagslagstiftningen. I detta sammanhang borde kanske författarna ha understrukit att det räcker inte med att en person har ett väsentligt inflytande i ett företag utan han måste också ha någon form av formell anknytning. Han måste antingen vara anställd som företagsledare eller högre tjänsteman eller också vara ledamot av styrelsen.

På sidan 438 uttalar sig författarna om i vilka fall överlåtelse av förlustbolag kan ske med bibehållen rätt till förlustavdrag. Man har här inte hunnit få med den ändring i förlustutjämningslagen som företogs under hösten 1983 vilken innebär att fr o m 1984 är i viss omfattning även handel med flermansbolag stoppade.

I kapitel 24:6 redogörs för vissa speciella skatteflyktsregler som syftar till att förhindra internationell skatteflykt. Vid redogörelsen av innebörden i KL 43 § första mom hade det kanske varit av värde att ange att enligt gällande praxis gäller denna spärregel bara överföringar över gränserna av tillgångar som vid försäljning skall beskattas som inkomst av rörelse. Aktier i dotterbolag och fastigheter som beskattas som inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet vid en försäljning faller således utanför spärren.

Under redogörelsen för gällande skatteflyktsklausulen i kapitel 25:12 diskuterar författarna vilka förfaranden som kan tänkas falla under den utvidgade skatteflyktsklausulen. Beträffande det enda publicerade fall då den ursprungliga skatteflyktsklausulen tillämpades — d v s räntefria lån från föräldrar till underåriga barn — uttalas att eftersom fallet inte avgjorts av RR är det oklart om RR skulle gjort samma bedömning av transaktionen. Särskilt omvägsrekvisit och dess tillämpning kan diskuteras. Då detta rekvisit numera slopats är dock sannolikheten stor enligt författarna för att RR vid en bedömning enligt den ändrade generalklausulen skall finna den tillämplig.

Här kan man dock göra den reservationen att klausulen bara torde tillämpas i de fall syftet med det räntefria lånet har varit att överföra beskattningen av avkastningen från föräldrarna till barnen. Kan man visa annat syfte torde klausulen inte kunna tillämpas.

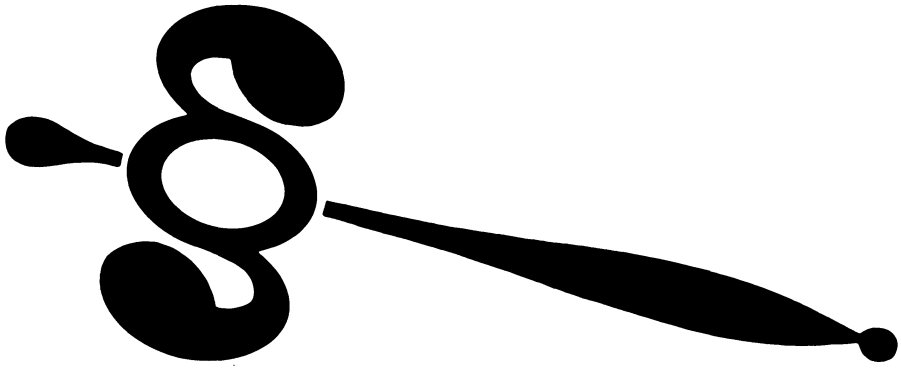
Härtill kommer ytterligare en komplikation genom att HD i ett utslag nyligen ansett att även räntefria lån som förfaller till betalning vid anfordran är

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:27

att betrakta som gåvoskattepliktig gåva. Eftersom den årliga ränteförmånen enligt AGL är 5 % och man inte vet när lånet kommer att betalas så tillämpade man hjälpregeln att ta 10 ggr det årliga beloppet. Enligt HD:s uppfattning skulle således ett räntefritt lån på 100 000 kr omedelbart gåvobeskattas med 5 % × 10 = 50 000 kr. För att komma till ett sådant resultat har HD utgått från att värdet på en revers på 1 miljon som förfaller till betalning vid anfordran och är räntelös har samma värde som en revers på 1 miljon som faller till betalning år 10 och är räntelös. Om skatteflyktsklausulen tillämpas på räntefria lån från föräldrarna till barn blir således konsekvensen allt i följande förskräckning direkt drabbas av en gåvoskatt på ett underlag som motsvarar 50 % av lånets kapitalbelopp.

Vidare träffas låntagaren av en årlig inkomstskatt på avkastningen. Eftersom barnet inte erhållit någon obehörig skatteförmån faller inte barnets agerande under klausulen varför man inte kan riva upp barnets taxering. Även långivaren blir inkomstbeskattad årligen för samma ränta eftersom hans agerande faller under skatteflyktsklausulen. Man kan bara hoppas för den skattskyldiges del att man vid beskattning av långivaren beaktar att även låntagaren blivit inkomstbeskattad. I princip borde långivaren bli beskattad motsvarande skillnaden mellan hans marginalskatt och barnens marginalskatt. Huruvida man vid inkomstbeskattningen av pappan även kan få en ytterligare sänkning till stånd därför att barnet träffas av gåvoskatt är oklart men förefaller inte särskilt sannolikt.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:27

Aktiebolagsbildningar är vår specialitet

Det som kan bli både jobbigt och kostsamt i form av skriftväxling, formaliabehandling och tid, blir enkelt, billigt och snabbt åtgärdat med våra rutiner.

Vi erbjuder färdiga lagerbolag, s.k. ''Startskott'', med 50.000 kr eller 100.000 kr i aktiekapital samt färdiga namnbolag. Vi ombesörjer även alla typer av ändringar i befintliga aktiebolag. Våra priser är fasta och låga. Ett ''Startskott'' med 50.000 kr aktiekapital kostar 3.900 kr. Alla dokument skrivs ut i original.

Låt en av marknadens främsta experter sköta din bolagsbildning. Det sparar tid, pengar och besvär åt dig, din klient eller ditt företag.

Aktiebolagstjänst

AKTIEBOLAGSTJÄNST LEIF MALMBORG AB

Vi finns mitt i Stockholms city,
Kungsgatan 37, 3 tr, 111 56 Stockholm. Tel 08-24 83 40. Telex 12041.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:27